

Euskal Autonomia
Erkidegoan antzemandako
baso-suteetan ikerketa
bultzatzeko eta zehatzeko
ahala erabiltzeko
proposamenak.

Arartekoaren 3/2021 Gomendio
Orokorra, ekainaren 10ekoa

Arartekoaren 3/2021 Gomendio Orokorra, ekainaren 10ekoa

Euskal Autonomia Erkidegoan antzemandako baso-suteetan ikerketa bultzatzeko eta zehatzeko ahala erabiltzeko proposamenak.

1. Aurrekariak. Arartekoaren 2019ko ofiziozko jarduketa baso-suteen kausen ikerketan.

Gomendio orokor horren jatorria Arartekoaren ofiziozko jarduketa bat da, 2019ko apirilean hasitakoa, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru-aldundiek basozaintzako eta zaintzako funtzioak betetzean jarraitutako administrazio-prozedurak aztertu eta ebaluatzeko Euskal Autonomia Erkidegoko hiru lurralde historikoetan baso-suteen kausak detektatu eta ikertzeko eta suteen egiletza zehazteko.

Ofiziozko jarduera horrek komunikabideetan eta sare sozialetan agertutako albisteetan jasotako kezka soziala eragiten zuen, Euskal Autonomia Erkidegoan baso-sute handi samar batzuk egon zirelako, ustez eragindakoak¹, eta kasu bakoitzean dagokion erantzukizuna eskatzeko egiletza argitzeko zailtasunak zeudelako.

¹ Esate baterako, 2019ko martxoan Muskizen izandako suteen kasua, 110 hektareako eremu bati eragin ziona, edo, berrikiago, 2021eko otsailean Nafarroan piztutako baso-sutearen kasua, non Gipuzkoako Lurralde Historikoan bakarrik kiskali baitzen 300 hektarea inguruko azalera.

Abiapuntu gisa, erakunde horrek adierazi zuen Euskal Autonomia Erkidegoko lurraldea dela baso-suteek eragindako azalera-indize txikiena duen Estatuko eremuetako bat².

Erretako baso-azalerak ondorengo joera izan du azken hiru hamarkadetan, eta gaur egun urteko intzidentzia-parametroak Euskadiko baso-azalera osoaren % 0,1 baino txikiagoak dira. Bereziki, nabarmentzekoa da Euskadin sute gutxi daudela isurialde atlantikoan kokatutako gainerako autonomia-erkidegoekin alderatuta. Ezbehar-tasa txikiago hori hainbat faktorek eragin dute; besteak beste, azken hamarkadetan praktikan jarritako baldintza klimatologikoak edo baso-politikak baso-kudeaketa jasangarriagoa prebenitzeko eta garatzeko. Hala ere, konparaziozko egoera hobe horrek ez du baso-problematika hori ahalik eta gehien murrizteko interesa kentzen; izan ere, neurri txikiagoan bada ere, gaur egun hala dirau. Euskadin suteak aldizka ugaritzen dira urteko sasoi jakin batzuetan, haize beroaren ondorioz, ingurumen-lehortasunaren eta material erregaiaren ugaritasunaren baldintza egokiak sortzen direnean. Bereziki, komeni da arreta jartzea klima-aldaketak baso-suteen denboraldiaren iraupenean eta larritasunean izan dezakeen eraginaren aurrean arriskua handitzeko ikuspegiari. Euskal Autonomia Erkidegoko [Klima Aldaketaren aurkako 2050erako Euskal Estrategiak](#) jasotzen duenez, fenomeno klimatologiko horrek, probabilitate handiarekin, gora egingo du datozen urteetan, planetak jasaten duen klima-aldaketaren ondorio gisa.

Bestalde, garrantzitsua da baso-sute horien kausa zehaztea. Euskal Autonomia Erkidegoko [Baso Suteen Arriskuagatiko Larrialdi Plan Bereziki](#), Gobernu Kontseiluak 2016ko abenduaren 27an onartutakoak, aurrekarietan dienez, baso-suteen azken kausa antropikoa da. Testuinguru horretan, ezinbestekoa da suteak eragiten dituzten kausen azterketa zehatza izatea, suteak kontrolatzeko ekintza espezifikoak ezartzeko, bai eta giza jarduerak eragindako suteetan ere, zabarkeria edo intenzionalitate kasuetan egileei errieta egiteko. Sute horien kausak ikertzea, egiletza eta erruduntasun-maila zehazterakoan, funtsezkoa da balizko erantzukizun administratibo edo penala eskatu ahal izateko.

Komeni da ohartaraztea ezen, Zigor Kodearen edukitik eta egitate kriminaletatik abiatuta, baso-sute bat delitutzat jotzen den unetik aurrera, kasu gehienetan gerta daitekeena, esku hartzen duen poliziak polizia administratibo izateari utziko liokeela automatikoki, eta, ondorioz, EKren 126. artikulua aplikatuko litzatekeela.

² Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioak argitaratutako estatistiken arabera, 2019an Estatuan 83.962,69 hektareako baso-azalera kaltetu zen (baso-azalera nazionalaren 0,3a). Euskal Autonomia Erkidegoaren kasuan, eragindako azalera 348 hektareakoa izan da (0,07a baso-azalerekiko).

https://www.mapa.gob.es/es/desarrollo-rural/estadisticas/avanceinformativoa31dediciembre2020_tcm30-132566.pdf

Helburu horrekin, data horretan, Arartekoak mendien arloan eskumena duten hiru foru-sailetara jo zuen, baso-suteei eta jarraitutako administrazio-jarduerei buruzko informazioa izateko.

2. Baso-suteei buruz foru-administrazio eskudunek emandako erantzuna.

Gipuzkoako Foru Aldundia. 2019ko ekainaren 3an, Gipuzkoako Foru Aldundiko Ekonomia Sustapeneko, Landa Inguruneko eta Lurralde Orekako Departamentuak txosten bat bidali zion Arartekoari, eduki honekin:

1. Gipuzkoako baso-suteei buruzko datuak. 2017an 25 ezbehar izan ziren (21 su txiki eta 4 sute). Kasu horretan, 18 ezbeharrek arduragabekeria eragin zuten, 3 ezbehar nahita eragindakoak izan ziren eta 4 ezbeharretan kausa ezezaguna izan zen. SOS DEIAK zerbitzuak 22 ezbeharren berri eman zuen: 2 ezbeharren berri eman zuen basozain batek, eta ezbehar baten berri beste bide batzuetatik eman zuen (igorle baten abisua). Eragindako azalera, guztira, 37,53 ha-koa izan zen: 8,23 ha zuhaizti eta 29,3 ha zuhaitzik gabe.

2018an 11 ezbehar izan ziren (9 su txiki eta 2 sute). Kasu horretan, 6 ezbeharrek arduragabekeria eragin zuten, 2 ezbehar nahita eragindakoak izan ziren eta 3 ezbeharretan kausa ezezaguna izan zen. SOS DEIAK-ek 8 ezbeharren berri eman zuen, 2 ezbehar BAI ESANEK jakinarazita, eta ezbehar bat herritar batek zuzenean jakinarazita. Eragindako azalera, guztira, 10,70 ha izan da: 1,31 ha zuhazti eta 9,39 ha zuhaitzik gabe.

2019an, lehen hiru hilabeteetako datuak eman dira. Lehen hiruhileko horretan, 25 ezbehar egon dira (13 su txiki eta 12 sute). Horietatik, 14 ezbeharrek arduragabekeria eragin zuten, 9 ezbehar nahita eragindakoak izan ziren eta 2 ezbeharretan kausa ezezaguna izan zen. SOS DEIAK zerbitzuak 18 ezbeharren berri eman zuen, basozainen batek jakinarazitako 4 ezbeharren berri eman zuen, suteen aurkako dispositiboan parte hartzen duten langileen abisuagatik 2 ezbeharren berri eman zuen, eta BAI ESANEK jakinarazitako ezbehar baten berri eman zuen. Eragindako azalera, guztira, 79,12 ha izan da: 9,76 ha zuhaizti eta 69,36 ha zuhaitzik gabe.

2. Ikuskapen-aktak. 2017an, foru-sail horretako baso-agenteeek txosten bat idatzi zuten Pagoetako Parke Naturalaren barruan 2017/04/22an gertatutako baso-sute bati buruz. Txosten hori Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Saileko Ikerketa Kriminaleko Atalari bidali zitzaion.

2018an, foru-sail horretako baso-agenteeek bi txosten idatzi zituzten, aurretiazko eginbideekin (baso-sutea Zestoan, 2018/09/29an, eta baso-sutea Pasaian, 2018/12/24an).

2019ko lehen hiruhilekoan, foru sail horretako basozainek zazpi txosten idatzi zituzten, aurretiazko eginbideekin (baso-sutea Errezilen, 2019/02/21ean; baso-sutea Oiartzunen, 2019/02/24an; baso-sutea Amezketan 2019/02/27an; baso-sutea Pasaia/Lezon, 2019/02/27an; baso-sutea Eibarren, 2019/03/03an, baso-sutea Oiartzunen 2019/03/30ean eta baso-sutea Oñatin 2019/03/30ean).

Ertzaintzak foru-sailari igorritako akten kasuan. 2018an, Ertzaintzak baso-erzbeharrekin lotutako lau ingurumen-akta bidali zizkien (Ataun, 2018/08/11n; Altzo, 2018/10/1ean; Beasain, 2018/12/31n; Hernialde, 2018/01/18an eta 24an).

2019an, zazpi ingurumen-akta bidali ziren baso-suteekin lotuta (Deba, 2019/02/17an; Pasaia/Lezo, 2019/02/27an; Mendaro, 2019/03/2an; Eibar, 2019/03/3an; Deba, 2019/03/29an; Ikaztegieta, 2019/03/31n; Itsasondo, 2019/03/19an).

3. Irekitako eta behin betiko ebatzitako zehapen-espeditenteak. 2017an 22 zehapen-espeditente ireki ziren, eta horietatik 19 behin betiko ebatzi ziren. Hiru espeditente ez ziren behin betiko ebatzi (bata iraungitzeagatik eta bestea ustezko arau-hauslea hiltzeagatik).

2018an 21 zehapen-espeditente ireki ziren, eta horietatik 16 behin betiko ebatzi ziren. Lau espeditente izapidetzen ari ziren eta bat "hasteko zegoen".

2019ko lehen hiru hilabeteetan, 5 zehapen-espeditente hasi ziren, eta behin betiko ebatzi ziren.

4- Natura inguruneko kalteak konpontzeko espeditenteak. Irekitako zehapen-espeditenteetan ez da eskatu baso-suteek eragindako kalteak konpontzea.

5. Mendietan erretzeko baimenen kopurua. 2017an 2.484 erretzeko baimen eman ziren. 2018an 2.834 erretzeko baimen eman ziren. 2019ko lehen hiru hilabeteetan 1.118 erretzeko baimen eman ziren.

6. Jarduketak ministerio fiskalari edo epaitegiari bidaltzea. 2017an, Foru Departamentu honek ez zuen jarduketarik bidali.

2018an, bi txosten bidali ziren, hasierako eginbideak eta ikerketa-eginbideak barne hartuta (Zestoa 2018/09/29an eta Pasaia 2018/12/24an).

2019an zazpi txosten bidali ziren (Errezil 2018/02/21ean, Oiartzun 2019/02/24an, Amezketan 2019/02/27an, Pasaia/Lezo 2019/02/27an, Oiartzun 2019/03/30ean, Oñati 2019/03/30ean, Eibar 2019/03/3an).

. **Bizkaiko Foru Aldundia.** 2019ko maiatzaren 23an, Bizkaiko Foru Aldundiko Iraunkortasuna eta Ingurune Naturala Zaintzeko Sailak txosten bat bidali zion Arartekoari, eduki honekin:

1. *Bizkaiko baso-suteen ondoriozko larrialdi-planak, Bizkaiko Foru Aldundiaren 2017ko abenduaren 19ko erabakiaren bidez onartuak, honako hau jasotzen du 4. atalean: "Mendi Zerbitzuak baso-suteen kausak ikertzeko sistema bat garatuko du, baso-suteak ikertzeko brigaden sorreran oinarrituta".*

Bizkaian izandako baso-suteen kausak ikertzeari dagokionez, horrelako sute bat gertatzen denean, sua itzali ondoren, Bizkaiko Foru Aldundiko baso-zaintzak sute-partea egin behar du. Baso-agenteeek parte horiek betetzen dituzte, eta horietan jasotako informazioa zabaldu eta osatu dezakete, horri buruzko txosten xehatu bat eginez.

Horrela, Bizkaian gertatzen diren baso-sute guztietan haien jatorriaren arrazoiak ikertzen dira, horien tamaina edozein dela ere. Txostena basozainek egiten dute, Baso-suteen Ataleko buruzagitzak gainbegiratuta.

Basozaintzak zeregin hori bete ahal izan dezan, 2009an suteen kausalitateari buruzko prestakuntza eta gaikuntza espezifikoa eman zitzaien kidego hori osatzen duten pertsona guztiei, eta, data horretatik aurrera, urtero baso-suteei buruzko prestakuntza ematen zaie dispositiboan osatzen duten pertsona guztiei. Prestakuntza horretan, suteen alderdi guztiak sartzen dira, kausalitatea barne.

Baso-suteak ikertzeko brigaden jarduera ez da egituratu berariazko talde baten eraketarekin, baizik eta basozaintzak bere osotasunean osatutako prozedura batekin, eta baso-suteetan eskumena duen babes-atalaren laguntza zuzenarekin eta iraunkorrarekin. Funtzionamendu-sistema horren aukeraketa ahalik eta efizientzia eta eraginkortasun handiena bilatzean oinarritzen da; izan ere, eremu bakoitzeko baso-eragileak, dispositiboaren parte denak, ezagutzen ditu hobekien bai lurraldea, bai mendi horiek erabiltzen dituzten pertsonak, eta, beraz, errazagoa izan beharko litzateke arrazoitzea, baita, hala badagokio, sutearen onura nork jasoko lukeen zehaztea ere. Prozeduraren arduradun teknikoen ustez, zeregin hori egiteko gaitasuna duen pertsona-talde txiki baten espezializazioaren bidez eginez gero, ez litzateke lortuko gaur egun ezarritako antolaketa-sistemak duen efikazia eta efizientzia. Bertan, sutearen kausalitateari buruzko trebakuntza zonaren eta haren erabiltzaileen ezagutza sakonari gehitzen eta osatzen zaio, ikerketan sakontzeko funtsezko ikuspegi orokor bat eskainiz.

2. Zehapen-prozedurari dagokionez, Iraunkortasuna eta Ingurune Naturala Zaintzeko Sailak, baso-agenteei egindako salaketan oinarrituta eta Mendi Zerbitzuak proposatuta, dagokion zehapen-espeditentea abiarazi du, erantzuleei, arau-haustearen kalifikazioaren arabera zehapenaz gain, eragindako ingurumen-kalteak konpontzeko eskatzeko.

Kausalitatearen jarduketara baso-agenteei badagokio ere, delitua ikertzea, halakorik badago, eta delitugilea identifikatzea polizia-gaia da, eta erakunde eskudunak jardun behar du horretan, haren funtzioak eta prestakuntza kontuan hartuta.

3. Ildo horretan, Ataleko Buruak eta/edo zerbitzuko Buruak sute-parteari aztertu ondoren, delitu izan daitezkeen suteetan, Mendien Zerbitzuak eskura dagoen informazio guztia helaraziko dio Ertzaintzari, Eusko Jaurlaritzako Herrizaingo Sailean ingurumen-delituek ikertzeko unitate bat sortu zenetik, Mendien Zerbitzuak unitate horrekin koordinatuta lan egiten du, bai prebentzioaren arloan, bai delituen analisia eta ikerketan. Era berean, Fiskaltzari helarazten zaio, baterako lana egin dezan Bizkaian gertatzen diren baso-suteetako bakoitzean irekitako espeditentearen hasieratik bertatik.

4. 2017an 34 sute izan ziren, eta sutearen azalera 77 ha-koa izan zen. 2018an 24 sute izan ziren, 30 ha-ko azalerarekin. 2019ko lehen hiruhilekoan 35 sute izan dira eta 219 ha kaltetu dira. Txostenak azaltzen duenez, estatistika ofizial eta publikoetan jasotako datuen arabera, Bizkaiko lurralde historikoko suteek behera egin dute urtez urte, eta gutxieneko maila teknikoan daude.

Ikuskapen-aktak edo sute-parteari honekin batera doazen estatistiketan jasotako sute guztietan egin dira.

2017an, 7 zehapen-espeditente ireki ziren, eta 7ak zehapen-ebazpen batean amaitu ziren; horietatik 6k kalte-galerengatik kalte-ordaina eragin zuten.

2018an, 5 zehapen-espeditente ireki ziren, eta 5ak zehapen-ebazpen batean amaitu ziren; horietatik 4k kalte-galerengatik kalte-ordaina eragin zuten.

2019ko lehen hiruhilekoan 9 zehapen-espeditente ireki ziren, eta 7ak zehapen-ebazpen batean amaitu ziren.

Fiskaltzari bidalitako jarduketan kopuruari dagokionez, bi 2017an bidali dira, hiru 2018an eta bat 2019an. 2019an bakarrik bidali zaio jarduketara bat Ertzaintzari.

. Arabako Foru Aldundia. 2019ko ekainaren 3an, Arabako Foru Aldundiko Nekazaritza Sailak txosten bat bidali zion Arartekoari, eduki honekin:

1. Baso-suteak. (Eskatutako urteetan zehar izandako baso-suteen datuak zehazten dira. 2017an 19 sute erregistratu ziren. 2018an 11 sute izan ziren. 2019ko lehen hiruhilekoan 9 sute izan ziren). Mendi Zerbitzuak sute baten berri izateko erabiltzen duen biderik ohikoena Koordinazio Zentroa da (CECO-Miñoiak).

2. Ikuskapen-aktak. Arabako Foru Aldundiko Mendi Zerbitzuko basozainek ez dute sistematikoki egiten suteak ikuskatzeko aktarik. Estatistika-ondorioetarako, sute bakoitzaren Baso-sutearen Parte osatzen dute. Parte horiek MAPAMaren aplikaziora igotzen dira, hark koordinatzen baitu estatu mailako baso-suteen estatistika.

2017an eta 2018an, ia ez zen jaso polizia-erakundeen ingurumen-aktarik, baso-suteei buruzkoak. 2019an, kopuruak gora egin zuen, eta orain arte 20 akta inguru jaso dira, guztiak Ertzaintzak bidaliak.

Aipatzekoa da Arabako Foru Aldundiko Mendi Zerbitzuak bilera bat egin zuela 2019ko apirilaren 25ean Ertzaintzaren Ingurumen Atalarekin, baso-suteekin lotutako arau-hausteen arloan bi administrazioen arteko koordinazioa hobetzeko.

3. Zehapen espedienteak. Mendi Zerbitzuak irekitako eta ebatzitako zehapen-espedienteak, baso-suteekin lotutakoak, osorik izan dira Mendiei buruzko martxoaren 26ko 11/2007 Foru Arauaren arau-hauste arin bat egiteagatik.

2017an hiru zehapen-espediente ireki eta ebatzi ziren. 2018an zehapen-espediente bat hasi eta ebatzi zen. 2019ko lehen hiruhilekoan, bi zehapen-espediente hasi eta ebatzi ziren.

4. Natura inguruneko kalteak konpontzeko espedienteak. Ez da kalterik konpontzeko jarduerarik egin Mendiei buruzko martxoaren 26ko 11/2007 Foru Arauaren eta Ingurumen Erantzukizunari buruzko urriaren 23ko 26/2007 Legearen ondorioz.

5. Jarduketak Fiskaltzari edo epaitegiari bidaltzea. Orain arte, Mendi Zerbitzuak ez dio inolako eginbiderik edo ikuskapen-aktarik igorri fiskaltzari, ez eta epaitegiari ere. Ertzaintzaren Ingurumen Sailarekin bilera bat egin zen eta Mendien Zerbitzu honek baso-suteei buruz ustez nahita egindako txostenak dagokion fiskaltzara bidaltzea erabaki zen.

Laburbilduz, hiru foru-aldundiek bidalitako txostenek lurralde historiko bakoitzean aldi horretan antzemandako sute kopuruaren berri ematen zuten, eta baso-agenteei kasu bakoitzean egindako ikerketa-jarduerak eta hasitako zehapen-espedienteen kopurua adierazten zuten.

Une horretan emandako informaziotik ondorioztatzen zenez, baso-sute ia guztietan egin zen haien jatorriari buruzko ikerketa-lanen bat, basozainek txosten bat edo zati bat eginda. Ikerketa-lan hori, batez ere, suteen zati bat idatziz gauzatu zen, Araban eta Bizkaian, edo txostenak eginez, aurretiazko eginbideekin edo ikerketa-eginbideekin, Gipuzkoan. Hortik ondorioztatzen zen kasu kopuru jakin batean soilik eragin zutela zati edo txosten horiek salaketa-akta formalak egitea. Kasu horietan, baso-agenteeek foru-organo eskudunari bidalitako salaketa-aktek zehapen-espeditante bat irekitzea ekarri zuten, eta espeditante hori, dagokion izapidetzea egin ondoren, zehapen-ebazpen batekin amaitu zen izapidetutako espeditante gehienetan. Nabarmentzekoa da Gipuzkoan irekitako zehapen-espeditanteen eta datuetan aipatutako suteen kopuruaren artean dagoen erlazio handia (61etik 48), Bizkaian (93tik 21) edo Araban (39tik 6) dagoenarekin alderatuta.

Bestalde, Bizkaian bakarrik ohartu zen natura-inguruneari eragindako kaltearen erantzukizuna eskatzen zela, aipatutako espeditanteetako 10en kasuan. Era berean, garrantzi edo larritasun handiagoko suteetara mugatutako kasuetan bakarrik, salaketa-akta edo txostena zuzenean igorri zitzaion Fiskaltzari; Gipuzkoan 7 jarduketa eta Bizkaian 6 jarduketa adierazi dira.

Azkenik, esan behar da hiru lurraldeek nolabaiteko harremana eta koordinazioa identifikatu zutela foru-administrazioaren eta Ertzaintzaren artean, ingurumen-delitu posibleen ikerketa zehazteko.

* * * *

Aurrekari horiek ikusita, ofiziozko jardunaren planteamendua, Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako foru-aldundietako hiru sail eskudunek bere garaian bidalitako informazioa eta gai horri buruz eskuragarri dagoen gainerako informazioa aztertu ondoren, Arartekoak interesgarritzat jo du horri buruzko gomendio orokorreko proposamen bat egitea.

Arartekoaren gomendio orokor hori ingurumenaren arloan erakunde horrek ingurumenaren eta natura-ingurunearen kontrola hobetzeko egin beharreko proposamenen barruan sartzen da. Neurri horietan sartzen da ingurumen-ikuskatzeko administrazio eskudunen arteko komunikazio-protokoloen eta -bideen hobekuntza sustatzea, behar bezala hautemateko, ikertzeko eta kalifikatzeko arau-haustekak (administratiboak, legez kontrakoak edo penalak) izan daitezkeen jarduketak edo ez-betetzeak. Administrazio horien barruan, foru-aldundi bakoitzeko baso-agenteen kidegoa eta Ertzaintzaren ikuskaritza-zerbitzuak aipatu behar dira. Era berean, arreta jarri behar zaio, hala badagokio, natura-inguruneko sute-delituen jarraipenean espezializatutako fiskaltzaren esku-hartzeari.

Zehaztu behar da arau-hauste penalen ikerketarekin eta kalifikazioarekin zerikusia duen guztia Fiskaltzaren eta Epaitegiaren eskumen hertsia dela, eta bi erakundeak Botere Judizialarenak direla, Espainiako Konstituzioaren VI. tituluaren edukitik ondorioztatzen den bezala, eta, beraz, baztertu egin behar dela horri buruzko edozein interferentzia mota.

Gomendio orokor hau egiteko, mendien arloan eskumena duten hiru foru-sailek ofizioz egindako jardunari erantzunez 2019an jasotako informazioarekin batera, Arartekoak hainbat harreman izan ditu probintzia-fiskaltzetako ingurumen-ataletako ordezkariekin, Ertzaintzako Ikerketa Kriminalaren eta Polizia Judizialaren Atal Nagusiko Ingurumen eta Hirigintza Atalarekin eta Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako baso-agenteen elkarteekin.

Arazo horren balorazio juridiko egokia egiteko, ebazpen honek baliabide naturalen babesa kontrolatzeko funtzio publikoa aztertuko du hurrengo ataletan. Alde batetik, mendiak babesteko araudia ikuskatzeko eta kontrolatzeko ahalak, basozaintzako eta zaintzako eginkizunen esparruan. Bestetik, baso-suteen araudia hausteagatiko zehapen-araubidea. Azkenik, sute-delituaren ondoriozko erantzukizun penalaren nagusitasuna aipatuko da, bai eta ingurumeneko Fiskaltzak baso-suteen prebentzioan eta kontrolean egiten duen lana ere.

3. Baliabide naturalen babesa kontrolatzeko funtzio publikoa.

Atariko azterketa honi ekin behar zaio esanez baliabide naturalak babestu eta kontrolatzearen ondoriozko jarduerak, mendiak eta basoak kasu, Espainiako Konstituzioaren testutik eratorritako funtzio publikotzat hartzen direla. Espainiako Konstituzioaren 45. artikulua jasotzen duenez, pertsonak ingurumen egokia izateko duten eskubideaz gain, eskubide hori kontserbatzeko betebeharrak publikoak dago. Printzipio konstituzional horrek "*funtzio publiko*" bat finkatzen du, hau da, "*baliabide natural guztien erabilera arrazionala*" zaintzea, helburu bikoitzari begira: pertsonen bizi-kalitatea babestea eta hobetzea, eta ingurumena eta hura osatzen duten baliabide naturalak defendatzea eta leheneratzea.

Ingurumen-funtzio publiko hori ingurumena kontrolatzera bideratuta dago, eta botere publikoen lana eskatzen du, bai prebentziozkoa, bai errepresiozkoa. Alde batetik, ingurumen-arloko funtzio publikoak prebentzio-neurriak zehaztea agintzen die botere publikoei, ingurumenari kalte egin diezaioketen giza jarduerak ekar ditzaketan arriskuei dagokienez. Ingurumen-funtzio publikoaren beste giltzarria ingurumen-kontrola da, administrazio publikoek ingurumen-araudia eta ezarritako neurriak eraginkortasunez betetzen direla kontrolatzeko duten ahalak. Horretarako, administrazio publikoek ingurumenaren gaineko arriskuak edo kalteak eragiten dituzten jokabideak ikuskatzeko eta kontrolatzeko ekintza publikoak gauzatu behar dute, bai diziplinazkoa bai konpontzekoa. Horrenbestez, ingurumen-babesak

ekintza tuitibo bat eskatzen du, eta ekintza hori zehaztea baliabide naturalen babes-eremua erregulatzen duten araei eta hura betetzeko administrazio-jarduerei dagokie. Horrelaxe adierazi zuen Konstituzio Auzitegiak ekainaren 26ko 102/1995 Epaian, ingurumen-babesa honako hau dela esan baitzuen: *«Ingurumen-babesa jarduera beligerantea da, eta arriskua desagerrarazi nahi du, baita, hala badagokio, jasandako kaltea leheneratu nahi ere, eta, are, ingurunearen ezaugarriak hobetu, guztiok inguru horretaz gozatzea bermatzeko».*

3.1. Mendiak babesteko araudia ikuskatzeko eta kontrolatzeko ahalak.

Oro har, Mendiei buruzko azaroaren 21eko 43/2003 Legea da herri-administrazioek mendiak babesteko eginkizunak garatzeko dituzten oinarrizko eskumenak zehazten dituen araua. 43/2003 Legearen 5. artikulua definitzen duen moduan, basoko zuhaitz-, zuhaixka-, sastraka- edo belar-espezieak landatzen diren lursail oro hartzen da mendizat, espezie horiek berez hazten edo landatzen direnean. Arau horren barruan sartzen dira belar-lurrak, harkaitzak, hareatzak eta erabiltzen ez diren nekazaritza-lurrak. Kanpoan geratzen dira nekazaritza-laborantzarako lursailak eta hirigintza-araudiak kanpo utzitako lursail urbanizatuak.

Baso-arau honek ezartzen du, oinarrizko jarraibide horien barruan, mendiak modu jasangarrian kudeatu behar direla, natura-ingurunea kontserbatzeko eta,aldi berean, enplegua sortzeko eta landa-biztanleriaren bizi-kalitatea eta garapen-itxaropenak handitzen laguntzeko.

Mendiei buruzko Legeak 43. artikuluan ezartzen duen neurri zehatzetako bat administrazio publiko eskudunei zuzendutako agindua da, baso-suteen aurkako defentsa antolatzeko, baso-suteak prebenituz, hautemanez eta itzaliz, mendien titulartasuna edozein dela ere. Horretarako, baso-suteak prebenitzeko programa espezifikoak modu koordinatuan ezarri behar direla agintzen du, suteen kausalitateari buruzko ikerketetan eta, bereziki, sutearen jatorrian intentzionalitatea eragin dezaketen arrazoiei buruzkoan oinarrituta.

Bizkaiko Lurralde Historikoaren eremuan, Mendiei eta Bizkaiko naturaguneen administrazioari buruzko ekainaren 2ko 3/1994 Foru Arauak baso-administrazioaren eginkizunen artean sartzen du baso-suteei eta horien kausei buruzko informazioa biltzea eta aztertzea, eta suteak prebenitzeko eta itzaltzeko neurriak iradokitzea. Foru arauaren 98. artikulua nekazaritzaren arloan eskumena duen departamentuari esleitzen dizkio baso-suteak prebenitzeko, detektatzeko eta itzaltzen laguntzeko ekintzak, suteetan inplikaturako pertsonak eta ondasunak babestea, *"egiten diren arau-haustek zehatzea eta eragindako lurrak lehengoratzeko neurriak hartzea"*.

Gipuzkoako Lurralde Historikoaren eremuan, Gipuzkoako Mendiei buruzko urriaren 20ko 7/2006 Foru Arauak, 65. artikuluan, Gipuzkoako mendiak edo baso-lurrak zaindu eta babesteko baso-administrazioaren agindua jasotzen du lurzorua higaduraren, baso-soiltzearen, erabilera arrazoirik gabe aldatzearen, biodibertsitatearen galeraren, aprobetxamendu desegokiaren, izurriteen eta gaixotasunen, eta "*baso-suteen eta kutsaduraren*" arriskuen aurrean. Horretarako, 79. artikulua ezartzen du baso-administrazioak, beste administrazio publiko batzuekin eta mendien titularrekin koordinatuta, baso-suteen aurka esku hartu behar duela, suteak prebenitzeko, sua itzaltzeko eta konpontzeko alderdian. Horretarako, informazio-, prestakuntza- eta polizia-funtzioak izango ditu, defentsa- eta egikaritze-neurriak hartzeko eta ezartzeko.

Arabako Lurralde Historikoaren eremuan, Mendiei buruzko martxoaren 26ko 11/2007 Foru Arauak 3. artikuluan xedatzen du Arabako Foru Aldundiari dagokiola Arabako Lurralde Historikoan dauden mendietan erregelamendu-, ikerketa-, administrazio- eta zehapen-ahalak baliatzea. Administrazio-ahal horien barruan sartzen dira mendiak eta baso-lurzorua kontrolatzeko, ikuskatzeko eta zaintzeko eginkizunak. 64. artikulua adierazten du baso-suteen prebentzioa eta itzalketa, horietan inplikaturako ondasunak eta pertsonak babestea eta kaltetutako baso-aberastasuna leheneratzeko neurriak hartzea baso-suteei buruzko berriarazko araudiaren eta mendiei buruzko estatuko legediaren arabera arautuko direla.

3.2. Basozaintzako eta zaintzako eginkizunak.

Kasu horretan, Mendiei buruzko azaroaren 21eko 43/2003 Legeak administrazio publikoen oinarrizko eskumenak zehazten ditu, lurralde bakoitzeko baso-agenteen kidegoaren bidez polizia-eginkizunak gara ditzaten.

43/2003 Legearen 6. artikulua honela definitzen ditu baso-agentek: basogintzaren arloan eskumena duen administrazioari atxikitako funtzionarioak, agintaritzaren agente direnak. Agente horiek, beren izen korporatibo espezifikoa edozein dela ere³, eginkizun hauek dituzte, besteak beste: baso-izaerako ondasun juridikoak zaintzea, polizia eta babestea, eta, Segurtasun Indar eta Kidegoekin koordinatuta, polizia judizialarena, zentzu orokorrean, agintaritza judizialaren edo Fiskaltzaren laguntzaile gisa jarduten duenean.

Horrela, Mendiei buruzko azaroaren 21eko 43/2003 Legearen 58. artikulua arautzen eta definitzen du basozainek polizia administratiboaren eta, hala badagokio, polizia judizialaren zereginetan duten eskumena.

³ Basozaina edo "Guarda Forestal" Euskadiko hiru lurralde historikoetan.

- **Polizia administratiboa.** Baso-agenteen basoko polizia administratiboaren lanak baso-araudia betetzen dela zaintzera bideratuta daude, bereziki baso-suteen kausak detektatzeari eta ikertzeari dagokionez.

Aurretiazko ikerketa-jarduerak. Basoetako polizia administratiboaren eginkizun horiek betetzen dituzten funtzionarioek ahalmena dute sutearen kausak eta erantzuleak zehazteko beharrezkoak diren ikerketa-jarduerak eta probak egiteko. Aurretiazko jarduketa horiek administrazio-prozedurari buruzko legeriaren aurreikuspenen arabera egin beharko dira, eta, horretarako, dagozkion txosten teknikoak egin beharko dira. Hori da Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 55. artikulua kasua. Horren arabera, arlo horretan ikerketa-, bilaketa- eta ikuskapen-funtzioak esleituta dituzten organoek egingo dituzte aurretiazko jarduketa horiek, kasu zehatzaren inguruabarrak ezagutzeko eta zehapen-prozedura abiaraztea komeni den ala ez jakiteko. Aurretiazko jarduketa horien helburua da zehaztea, ahalik eta zehaztasun handienarekin, prozedura hastea eragin dezaketen gertakariak, erantzuleak nor izan daitezkeen eta batzuetan eta besteetan gertatzen diren inguruabar garrantzitsuak.

Ikuskapen- eta ikerketa-lan horien barruan, Mendien Legeak adierazten du, kaltetuentzako bermeekin, agenteek substantzien eta materialen laginak hartu, neurketak egin, argazkiak edo bideoak lortu eta krokisak eta planoak egin behar dituztela. Era berean, polizia-eginkizun horiek betetzean, ikuskatu beharreko lekuetan sartzeko ahalmena dute, hargatik eragotzi gabe dagozion baimen judizialak eskatzen duen egoitzaren bortxaezintasuna.

Ikuskapen- eta salaketa-akta bat egitea. Basozainak, bere administrazio-poliziaren eginkizunak betez, ikuskapen- eta salaketa-akta administrazio-dokumentuetan bere ikuskapen-lanetan gauzatzen dituen egitateak, txostenak eta ikuskapen-jarduerak jaso behar dituzte. 43/2003 Legeak berariaz aipatzen du baso-agenteei dagozkien "*ikuskapen- eta salaketa-aktak*" formalizatu behar dituztela ikuskapen-lanetan, eta horiek ziurtasun-presuntzioa izango dutela.

Zehapen-espeditentia hasteko proposamena bidaltzea. Nolanahi ere, ikuskapenaz arduratzen diren baso-agenteei ikuskapen- eta salaketa-akta eta egindako gainerako txostenak bidali beharko dizkiote zehapen-espeditentia hasteko eskumena duen administrazio-organuari, dagozion espeditentia hasteko proposamen arrazoitu batekin batera.

Hasteko proposamenek, ahal den neurrian, honako hauek zehaztu beharko dituzte: ustez erantzuleak diren pertsonak; administrazioko arau-haustea izan daitezkeen jokabideak edo gertaerak, eta horien tipifikazioa; eta, halaber, lekua, data, datak edo gertakariak gertatu ziren denbora-tarte jarraitua.

Baso-sutearen zatia. Bestalde, polizia-ikuskapeneko jarduketekin zerikusirik ez duenez, baso-sutearen zatia izeneko dokumentua aipatu behar da. Dokumentu hau sutearen ikerketan inplikaturako agenteen artean mailaz maila betetzeko estatistika-inprimaki bat da. Helburua Trantsizio Ekologikorako eta Erronka Demografikorako Ministerioak egiten duen baso-suteen estatistikarako oinarritzko informazioa biltzea da, Mendiei buruzko azaroaren 21eko 43/2003 Legearen 28. artikulua aginduz.

- **Polizia judiziala.** Prozedura kriminalaren legeriaren esparruan, basozainek polizia judizial generikoaren eginkizunak ere bete ditzakete, lehen prebentzio-eginbideak egiteko, Prozedura Kriminalaren Legearen 283. artikulua 6. zenbakiak ezartzen duen moduan, eta epaileen, auzitegien eta Fiskaltzaren laguntzaile gisa jardunez. Polizia judizialaren funtzio orokorren xedea da agintaritza judizialak edo Fiskaltzak delituak ikertzeko edo delitugileak aurkitu eta aseguratzeko jardueretan eskatutako laguntza ematea.

Polizia judizial generikoaren ahalmenen barruan, Polizia Judiziala arautzeari buruzko ekainaren 19ko 769/1987 Errege Dekretuaren 4. artikulua adierazten du Segurtasun Indar eta Kidegoetako kide guztiek beren ekimenez eta bakoitzaren eskumenen arabera egingo dituztela delitua prebenitzeko eta segurtatzeko lehen eginbideak ustezko erantzuleek delitu-egitateren bat gertatu dela jakiten dutenean, horren guztiaren berri emanez agintaritza judizialari edo fiskalari, zuzenean edo polizia judizialeko unitate organikoen bidez.

Agente horiek jakiten badute ikertutako egitateak sute-delitu izan daitezkeela, agintaritza judizialari edo Fiskaltzari jakinarazi beharko dizkiote egitateak, foru-organoek prozedura kriminalaren legeriarekin bat etorritik zehazten duten prozeduraren bidez.

Lehen eginbideak egitea eta bidaltzea. Prozedura Kriminalaren Legearen 284. artikulua arautzen du polizia judizialeko funtzionarioek delitu baten berri dutenean eta ustezko egilea nor den jakiten dutenean, berehala jakinarazi beharko dietela agintariei, prebentzio-eginbideak egiteari utzi gabe. Delituarekin zerikusia izan dezaketen edozein motatako tresnak edo efektuak jasotzen direnean, eginbide bat egingo da. Eginbide horretan, delituaren kokapenari, denborari eta aurkikuntzaren gainerako inguruabarrei buruzko datuak jasoko dira, eta, horren ordez, erreportaje grafiko bat egin ahal izango da. Balizko delituaren egile ezagunik ez badago, atestatua haien esku eduki beharko dute, Fiskaltzak edo agintaritza judizialak igorpena eskatu ezean.

Horrekin bat etorritik, 769/1987 Errege Dekretuaren 5. artikulua aipatzen du ikerketa hasi duen polizia-funtzionarioak ikerketa utzi beharko duela, jarduketan

ardura duen agintaritzak judizialak edo fiskalak ikerketaren ardura hartzen duenean. Horretarako, eginbideak bidali beharko dizkio Fiskaltzari edo lan hori agindu dion Polizia Judizialeko unitateari.

Agintaritzak judizialak edo ministerio fiskalak ikerketa-eginbideak agintzea. 287. artikulua adierazten du polizia judiziala osatzen duten funtzionarioek Fiskaltzak agindutako eginbideak egingo dituztela delitua egiaztatzeko eta delitugileak eta epaileak agindutako gainerako guztiak ikertzeko.

Eginbideen atestaturia. 292. artikulua arautzen du polizia judizial arduradunak argiketa batean dokumentatu eta sinatu beharko dituela ikertutako egitatei buruz egiten dituzten eginbideak, zehaztasun osoz. Eginbide horietan jaso behar dira jasotako adierazpen eta txostenak, bai eta ikusi dituzten eta delituaren frogak edo zantzu izan daitezkeen inguruabar guztiak ere. Eginbideen atestaturia salaketatzat hartuko da lege-ondorioetarako, eta agintaritzak judizialari edo Fiskaltzari jakinarazi beharko zaio 24 orduko epean, ezinbesteko kasuetan izan ezik.

- **Beste ikuskapen-kidego batzuekin koordinatzea.** Eginkizun horiek betetzean, basozainek laguntza eta lankidetzak eman behar diete Ertzaintzari eta ordenamendu juridikoak basoak babesteko eta natura eta ingurumena zaintzeko xedapenak betetzen direla zaintzeko ematen dizkien eskumenak baliatzean esku har dezaketen beste segurtasun-kidego batzuei.

Ikuskapen- eta zaintza-lanen eremuan hainbat polizia agentek bat egiten dutenez, lan egiten duten administrazioek esleituta dauzkaten askotariko funtzioen ondorioz, Ertzaintzaren Ingurumen Babeserako Zerbitzuaren, basozainen eta, hala badagokio, tokiko poliziaren arteko lankidetzak instituzionalak sustatu behar da, beharrezkoak baita.

Horretarako, Ertzaintzaren eta baso-agenteen artean lehendik dauden koordinazio-neurriek protokolo edo hitzarmenetan formalizatuta egon behar dute, baso-suteak zaintzeko beharrezkoak diren koordinazio-mekanismoei segurtasun juridikoa emateko.

Koordinazio horren oinarria printzipio batzuetan zehaztu behar da; besteak beste, hauetan: organo ikuskatzaile bakoitzaren eskumen materiala eta funtzionala, espezializazioa, eskuragarri dituen bitartekoak eta agintaritzako agenteek berrikusi beharreko ingurune naturalarekiko duten hurbiltasuna. Era berean, Euskal Autonomia Erkidegoko Poliziaren uztailaren 22ko 1/2020 Legearen 6.3. artikulua aipatu behar da (lege horren bidez, Euskal Autonomia Erkidegoko Poliziaren Legearen testu bategina onartzen da); izan ere, bertan zehaztuta dago Ertzaintzak tokiko poliziekin duen koordinazioa sustatzeko eskumena Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailarena dela.

- **Baliabide tekniko eta giza baliabide nahikoak eta berariazko prestakuntza ematea ikuskapen-lanetarako.** Baso-suteei buruzko araudiak esleitzen duen ikuskapen-ahala baliatzeko, baso-agenteeek esku hartu behar dute ikuskapen bakoitzaren ondoren dagokion ikuskapen- eta salaketa-akta egin dezaten, antzemandako sute bakoitza ikertzeko beharrezkoak diren frogekin batera.

Garrantzitsua da aipatzea baso-administrazioak, bere eskumenak baliatzean lehenetsunak ezartzeko dituen autoantolaketa-ahalmenen barruan eta baliabideen izaera mugatuaren barruan, bermatu behar duela poliziak eta basozainek ikuskapenerako baliabide tekniko eta giza baliabide nahikoak eta proportzionalak dituztela baso-suteen kausak detektatzeko eta ikertzeko agindutako lanei erantzun egokia eman ahal izateko.

Era berean, legeak baso-administrazioarentzako berariazko agindu bat jasotzen du, baso-suteen kausei buruzko ikerketa-lanei atxikitako langileei prestakuntza teknikoa emateko. Polizia-eginkizun horiek betetzeko, ikerketa-eginkizun horiek betetzen dituzten funtzionario guztiek etengabeko prestakuntza espezifikoa izan beharko dute, behar bezala garatzeko gai izan daitezten.

Ondorioz, mendiei buruzko legeriaren arabera, baso-agenteeek ahalmena dute eremu bikoitz batean baso-suteen kausak detektatzeko eta ikertzeko lanetan baliabide nahikoekin esku hartzeko. Administrazio-arloan, Ertzaintzarekin batera, ikuskapen-lanak egiteko eskumena duen polizia baitira. Horretarako, dagokion ikuskapen- eta salaketa-akta egingo da, eta, dagozkion ikerketa-proba eta -jarduketekin batera, administrazio-organo eskudunari bidali behar zaizkio, zehapen-espeditatea izapidetzeko eta ingurumen-kaltea konpontzeko. Bestalde, baso-agenteeek ere esku hartzen dute prozedura kriminalaren legediaren esparruan. Kasu horretan, basozainek polizia judizial generikoaren lana dute, eta ustezko delitugilea prebenitzeko eta segurtatzeko lehen eginbideak egin behar dituzte, beren ekimenez, ustez delituren bat gertatu dela jakiten dutenean. Eginbide horiek dokumentatu egin behar dira, eta berehala bidali agintaritzari judizialari, delitu baten erantzule izan daitekeen pertsona bat baldin badago. Polizia judiziala diren aldetik, agintari judizial edo fiskalarengandik jasotako jarraibideak bete beharko dituzte, delituak ikertzeari eta delitugileak jazartzeari begira. Atariko eginbide horiek amaitu ondoren, basozainek berehala bidali behar dizkiote agintaritzari judizialari edo fiskalari, ikerketarako izendatutako Polizia Judizialaren bitartez.

3.3. - Ingurumen-salazaila baso-araudia betetzen laguntzen duen agente gisa.

Baso-suteak ikuskatzeko eta kontrolatzeko ahalak gauzatzeko funtsezko eragile bat herritarrak berak dira, eta Administrazioarekin elkarlanean aritzen dira zaintza-lanetan, abisuen, komunikazioen eta salaketen bidez.

Alde batetik, herritarrek detektatzen dituzten gertakarien berri eman dezakete larrialdietako zerbitzuen bidez, gertakariok baloratu daitezten eta, hala badagokio, modu koordinatuan beharrezko kontrol- eta ikuskaritza-neurriak ezarri.

Bestalde, sute jakin bat jakinarazten duen pertsonak edo elkarteak ere badu aukera salaketa bat jartzeko mendiei buruzko legeria ustez hautsi izanagatik. Ingurumena babesteko ekintza publikoaren interesdun dela alegatzen eta justifikatzen duen pertsona batek sute bat salatzen badu⁴, interesdun gisa hartu ahalko du esku, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkideari buruzko urriaren 1eko 39/2015 Legearen 4. artikuluan aitortutako baldintzetan.

Ingurumen-arazoen salatzailearen figurari, haren eskubideen konfigurazioari, haren lana sustatzeko eta haren babes egokia bermatzeko mekanismoei dagokienez, aipatzekoa da, analogiaz, salatzailearen figura (edo Whistleblower zuzenbide anglosaxoian), zeinak 2019ko urriaren 23ko 2019/1937 Zuzentaraua jasotzen baitu, lan-testuinguru batean Batasuneko Zuzenbidearen arau-hausteei buruzko informazioa ematen duten pertsonen babesari buruzkoa⁵. Europar Batasunaren Zuzentarau honek estatu kideei proposatzen die arauak onar ditzatela erakunde publiko edo pribatu baten lan-eremuan jarduten duten salatzaileak babesteko, arau-hausteei buruzko informazioa lortu dutenean. Salatzailearen babes hori mekanismo baliagarria da Batasunak ingurumenaren arloan duen ondarea benetan betetzen dela bermatzeko. Babes-neurri horien artean dago salaketak egiteko kanpoko bitartekoak eta prozedurak ezartzeko betebeharra. Bitarteko horien bidez, salaketak egiteko bideak emango dira: salaketak idatziz (formatu elektronikoa edo paperean) zein ahoz (telefonoz) jartzea ahalbidetu beharko da, edota eskumenak dituen agintaritzako langile espezifikoekin bilerak egin ahal izango dira. Agintaritza horrek mekanismoak ezarri beharko ditu, salatzaileari salaketaren izapideari buruzko informazioa arrazoizko epe baten barruan eman ahal izateko (hiru hilabeteren barruan, edo sei hilabeteen, behar bezala justifikatutako kasuetan).

Nolanahi ere, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 62.2 artikuluan araututako salaketa bat aurkezteko, salatzailearen nortasuna adierazi behar da, bai eta Administrazioari jakinarazten zaizkion gertakarien kontakizuna ere. Egitate horiek arau-hauste administratibo bat izan badaitezke, salaketek noiz egin ziren ere jasoko dute, eta, ahal denean, ustezko erantzuleen identifikazioa.

Alderdi interesgarri bat da modu anonimoan aurkezten diren salaketak, egiakotasun- eta sinesgarritasun-zantzuekin. Salaketa anonimo batek merezi duen

⁴Uztailaren 18ko 27/2006 Legearen 3. artikulua, ingurumenaren arloan informazioa eskuratzeko, herritarrek parte hartzeko eta justiziara jotzeko eskubideak arautzen dituenak (2003/4/CE eta 2003/35/CE Zuzentarauak), ingurumen arloan herritarrek parte hartzeko legezko araua jasotzen du.

⁵Salatzaileek, hau da, erakunde baten barruan edo kanpoko agintaritza bati lanean jazotako ekimen gaitzesgarriak jakinarazten dituztenek edo jendaurrean adierazten dituztenek, kalteak prebenitzen laguntzen dute, eta interes publikoarentzako mehatxuak edo kalteak detektatzen dituzte, bestela ezkutuan geratuko lirakekeenak.

zuhurtasunak ez du baztertzen "*a limine*" artxibatzea, baldin eta gertaera garrantzitsuak jakinarazten baditu eta faltsutzea agerikoa ez bada. Horrela, Auzitegi Gorenaren 2013ko apirilaren 11ko 318/2013 epaiak adierazten du salaketaren egiantza egiaztatu egin beharko dela informazioa egiaztatzeko, salaketa igortzeko eskubidea-betebeharra gauzatu aurretik. Zigor-arloko suteen jazarpenari dagokionez, Estatuko Fiskaltza Nagusiaren martxoaren 16ko 3/1993 Instrukzioak salaketa anonimoa eta "notitia kriminis" gisa duen birtualtasuna jorratzen ditu.⁶

3.4. Baso-suteei buruzko araudia hausteagatiko zehapen-araubidea.

Kasu honetan, Mendiei buruzko azaroaren 21eko 43/2003 Legearen 67. artikulua arau-hauste administratiboen tipifikazioa ezartzen du lege horren ondorioetarako, hargatik eragotzi gabe legeria autonomikoak horri buruz xedatzen duena. Horrela, lege horrek arau-hauste gisa tipifikatzen ditu baso-suteen kasuan honako jokabide hauek; c) baso-espezieen zuhaitz- edo zuhaixka-aleak erretzea; d) Mendietan eta inguruko eremuetan sua erabiltzea baimendu gabeko egoera, garai, leku edo jardueretarako; e) Baso-suteak prebenitzearen eta itzaltzearen arloan emandako suaren erabilera arautzen duten xedapenak ez betetzea. Era berean, arau-hauste gisa tipifikatzen da: m) mendiei eragindako kalteak lehengoratzeko eta konpontzeko xedapenak ez betetzea; o) Administrazio publikoen eta haien agenteen ikerketa-, ikuskapen- eta kontrol-jarduketak egitez edo ez-egitez oztopatzea edo haiekin lankidetzan ez aritzea, eta p) partikularrek Administrazioari informazioa emateko betebeharrak ez betetzea.

Arau-hausteen sailkapenari dagokionez, 68. artikulua adierazten du suak baso-ingurunean eragindako kaltea edo eragindako kalteak konpontzeko epea frogatzea erabakigarria dela arau-hausteen larritasunerako. Oso larritzat jotako arau-hausteen kasuan, birjarpen-kostuak 1.000.000 eurotik gorakoak izango dira, edo leheneratzeko epea 10 urtetik gorakoa, arau-hauste larriek 10.000 eurotik gorakoak edo birjarpen-epea 6 hilabetetik gorakoa, eta arau-hauste arinak kopuru horretatik beherakoak.

Bizkaiko Lurralde Historikoaren eremuan, mendiei eta Bizkaiko naturaguneen administrazioari buruzko ekainaren 2ko 3/1994 Foru Arauak 118. artikuluan arau-haustetzat jotzen du mendian edo inguruko lurretan erreketak egitea administrazioaren baimenik gabe edo ezarritako baldintzak bete gabe. Arau-hausteak arinak, larriak edo oso larriak izan daitezke, baldin eta eragindako kaltea sei hilabete, hamar urte edo gehiagoko epean konpon badaiteke, hurrenez hurren.

⁶ [3/1993 Jarraibidea, martxoaren 16koa, Fiskaltzari eta herritarren benetako babes judizialerako eta bidegabeko atzerapenik gabeko prozesu publikorako eskubideen defentsari buruzkoa. Sumarioaren sekretua zaintzeko betebeharra. Salaketa anonimoa: "notitia kriminis" gisa duen birtualtasuna.](#)

Gipuzkoako Lurralde Historikoaren eremuan, Gipuzkoako Mendiei buruzko urriaren 20ko 7/2006 Foru Arauak 104. artikuluan arau-hauste gisa tipifikatzen du mendian erreketak egitea administrazioaren baimenik gabe edo ezarritako baldintzak bete gabe. Era berean, arau-hauste horiek arinak, larriak edo oso larriak izan daitezke, baldin eta eragindako kaltea sei hilabete, hamar urte edo gehiagoko epean konpon badaiteke, hurrenez hurren.

Arabako Lurralde Historikoaren eremuan, Mendiei buruzko martxoaren 26ko 11/2007 Foru Arauak, 69. artikuluan, arau-hauste gisa jasotzen du mendian erreketak egitea administrazio-baimenik gabe edo ezarritako baldintzak bete gabe.

3.5. Baso-kaltea konpontzea eta leheneratzea.

Ikuskatzeko eta zehatzeko ahala egikaritzearen osagarri gisa, Mendiei buruzko azaroaren 21eko 43/2003 Legearen 77. artikulua ezartzen du arau-hausleari ezarri behar zaiola eragindako kaltea konpontzeko betebeharra, zehapen-ebazpenean ezarritako moduan eta baldintzetan. Konponketaren helburua mendia edo basoko ekosistema leheneratzea izango da, zehatutako arau-haustea eragin duen sutearen aurreko egoerara. Kaltearen eragileak ordaindu beharko du konpondu ezin diren kalteen zatia, bai eta sortutako gainerako galerak ere.

Horrela, konponketa-espeditetik berariazko espediente bat bideratu ahal izango da, erantzuleari kaltea konpon dezala eskatzeko. Kalteak sortu dituenak horiek konpontzeko beharrezko ekintzak gauzatzen ez baldin baditu, egikaritze subsidiarioa gauzatuko da, arau-hausleari aurretiaz horren berri emanaz, eta epe bat ezarriko da modu boluntarioan egikaritu ahal izateko.

Xedapen horrek Ingurumen Erantzukizunari buruzko urriaren 23ko 26/2007 Legean jasotako prebentzio-printzipioa errepikatzen du. Lege horren arabera, organo eskudunak dagokion espedientea ireki beharko luke erantzuleei eskatzeko araudi horretan jasotako operadoreek ingurumenean eragindako kalteak konpon ditzatela. 3. artikulua ingurumen-kalteak edo kalte horiek gertatzeko mehatxuak eragiten dituen operadoreari eska dakioken erantzukizun objektiboko araubide bat arautzen du. Araubide horrek Legean araututako prebentzio-, saiheste- edo konponketa-neurriak hartu beharko ditu. Erantzukizun horrek eragindako operadoreen zerrendan sartzen dira lurzoruari, urei, habitatei eta espezieei edozein motatako kalteak eragiten dizkien jarduera ekonomiko edo profesional bat garatzen dutenak. III. eranskinean, baso-suteak eragin ditzaketen operadoreen jardueraren bat jasoko litzateke, hala nola hondakinak kudeatzeko jarduerak, adibidez zabortegiak edo substantzia arriskutsuen garraioa.

Baso-izaera leheneratzeko beste neurri batzuk. Mendiei buruzko Legearen 50. artikulua beste mekanismo batzuk ere ezartzen ditu, erretako lursailen baso-izaera

mantentzeko eta leheneratzeko. Kasu horretan, autonomia-erkidegoek bermatu beharko dituzte erretako baso-lurrak leheneratzeko baldintzak. Horretarako, sute baten ondoren, baso-erabileratik landare-estalkia birsortzearekin bateraezina den beste erabilera batera aldatzeko debekua arautzen du, salbu eta, baso-sutearen aurretik, erabilera-aldaketa aurreikusita bazegoen onartzeke dagoen plangintza-tresna batean. Era berean, autonomia-erkidegoko organo eskudunak erretako egurra kentzeko eta suteek kaltetutako landare-estalkia leheneratzeko neurriak ezarriko ditu. Nolanahi ere, neurri horien barruan, suteak berroneratzearekin bateraezinak diren aprobetxamendu edo jarduerak aldi baterako mugatuko dira, urtebetetik gorako epean.

Arabian, Mendiei buruzko martxoaren 26ko 11/2007 Foru Arauak 67. artikuluan ezartzen duenez, baimendu gabeko erreketek berekin ekarriko dute Arabako Foru Aldundiak erretako egurra kentzeko neurriak hartzea, suteek kaltetutako landare-estalkia lehengoratzea eta aprobetxamendu horiek aldi baterako mugatzea. Horien artean, sua hartutako eremuan 10 urtera arteko artzaintza-debekualdia egon daiteke. Era berean, ez da onartuko gutxienez 30 urtez suak soildutako lurren erabilera-aldaketarik.

Bizkaiko ekainaren 2ko 3/1994 Foru Arauak, halaber, 101. artikuluan ezartzen du erretako mendien edo baso-eremuan erabilera ezin izango dela inola ere aldatu, eta kaltetutako landare-estalkia leheneratu beharko dela, erretako azalera birlandatuz eta artzaintza edo kaltetutako azalera kenduz.

Azkenik, Gipuzkoako Mendiei buruzko urriaren 20ko 7/2006 Foru Arauak, 83. artikuluan, mendiak gutxienez 30 urtez birkalifikatzeko debeku bera ezartzen du.

4. Administrazioko arau-haustek jazartzeko betebeharra.

Administrazio publikoek ahalmen horiek derrigorrez erabili beharra Espainiako Konstituzioaren 9.3. artikulutik eratorritako legezkotasun printzipioaren eta arbitrariotasun debekuaren ondorio saihestezina da. Legezkotasun printzipioa (Espainiako Konstituzioaren 25. artikuluan sortzen da) delituei nahiz administrazioko arau hausteei buruzkoa da. Bada, administrazio publikoek, oro har, ofizialtasun printzipioa eta ekintza zehatzailearen derrigortasuna aplikatu behar dituzte.

Zehapen-espedientearen hasiera arautua da, eta Administrazioaren betebeharra da administrazioko arau-haustek jazartzea. Doktrina juridiko garrantzitsuenak zeresana izan du zehatzeko ala ez zehatzeko orduan nahierako erabakiak hartzearen ondorio txarrei buruz. Muñoz Machadoren iritzi adierazgarri hau jasotzea merezi du, honako hau baieztatzen baitu, modu deskribatzailean: *«Egunero egiten diren arau-haustek adina espediente izapidetzea zaila denez,*

*espedienteak hasteko derrigortasunari oztopoak jartzen zaizkio batzuetan. Zalantzarik gabe, objekzio horiei kontra egin dakieke, eta, gainera, benetako kale itsu batera eramaten gaituzte, legezketasun-printzipioa eta bestelako balio nahiz konstituzio-printzipio batzuk aplikatzearen ikuspegitik begiratuta: **zigorrek ezartzeko ala ez ezartzeko aukera egongo balitz, eskudun organoaren irizpenekoa balitz, botere zehatzaileak bere disuasio-eraginkortasuna galduko luke** ziurrenik, eta botere horren erabilera, neurri handi batean, herritarren eta eskudun agintarien arteko harremanen mende geratuko litzateke. Horrek bide emango lieke ustelkeriari eta legezketasunetik desbideratutako erabakiei, eta segurtasun falta juridiko izugarria eragingo luke, herritarrak ez liratekeelako legezko arauen mende egongo, administrazioaren apeten edo tolerantziaren mende baino»⁷. Jurisprudentzia iritzi berekoa da. Auzitegi Gorenak, 2019ko urtarrilaren 28ko 494/2019 epaian, ezartzen du Administrazioak ezin dituela alde batera utzi zehapen-arloan dituen eskumenak, «bere eskumenak, arlo horretan ere, ukaezinak baitira, eta legezketasun-printzipioaren arabera gauzatu behar baititu eskumen horiek esleituta dituen organoak».*

Zehatzeko erantzukizuna eskatzeko ahalak alde batera uzteak administrazio-erantzukizuna ere ekar dezake ez-betetzeagatik. Gogora ekarri behar da Auzitegi Gorenaren maiatzaren 25eko 3922/1988 epaia, legez kanpoko zabortegei batek eragindako kalteak konpontzeko eginbehar administratiboa lotzen duena, zabortegeia ez ixteagatik, eta ikuskatzeko eta zehatzeko ahalmenak alde batera uzten zituelako.

Ondorioz, baso-araudiari dagokionez aipatutako lege-aurreikuspenak betetzen ez badira, zehatzeko eta ingurumena leheneratzeko ahalmenak baliatu beharko dira beti, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legean aurreikusitako izapideen eta prozeduraren arabera.

4.1. Ikuskapen-jarduerak bidaltzeko betebeharra.

Nahitaezketasun-printzipio horren ondorioz, ikuskapen-zerbitzuek antzemandako gorabehera bakoitzaren ondoren, ikuskapenaz arduratzen den funtzionarioak salaketa-akta eta bildutako gainerako txosten eta frogak bidali beharko dizkio dagokion zehapen-prozedura hastea erabakitzeko eskumena duen organoari.

4.2. Dagokion zehapena hastea erabakitzeko betebeharra.

Administrazio-espedientea hasteko erabakia, nolana ere, administrazio-organoren eskudunari dagokio, dagokion administrazio-ebazpenaren bidez. Prozedura hasteko

⁷ Santiago Muñoz Machado. [Tratado de Derecho Administrativo y Derecho Público General. Tomo XII Actos administrativos y sanciones administrativas](#). 2015. Bigarren edizioa. Orr. (348. orrialdea eta hurrengoak).

erabakia Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 64. artikuluko aurreikuspenetara egokitu behar da. Erabaki hori arrazoizko epe batean eman behar da eta behar beste arrazoituta egongo da, aktan jasotako egitateekin bat etorriko da, eta ordena publikoko nahiz legezketasuna defendatzeko arrazoietan oinarrituko da, aukerako edo beste maila bateko irizpideak alde batera utziz. Halaber, ez da Zigor Kodearen ondoriozko eskumen zehatzailea baldintzatuko.

39/2015 Legearen 61. artikulua adierazten du agenteek eskaera arrazoitua eginez prozedura hasteko proposamenak ez duela lotzen prozedura hasteko eskumena duen organoa, baina ezartzen du organo eskudunak ikerketaren ardura duen organoari jakinarazi behar diola zergatik ez den bidezkoa prozedura hastea.

Horrela, akta bidaltzeko eta dagokion espediente zehatzailea hastearen inguruan ebazteko betebeharra legezketasun-printzipioaren ondoriozko lana da, eta ez, inola ere, aukera-kontu bat⁸.

4.3. Zehapen-prozedura bultzatzeko betebeharra.

Zehapen-espedientea hasteko erabakia hartu ondoren, mendiei buruzko legerian izendatutako foru-organoa eskudunek baliatuko dute zehatzeko ahala. Zehapen-prozedura administratiboari buruzko araudiak ezartzen du behar bezala bereizi behar direla instrukzio-fasea eta zehapen-fasea, eta beste organo batzuen esku utziko da.

Lehen aipatutako legezketasun-printzipioarekin bat etorritik, administrazio publikoak behartuta daude ofizioz bultzatzera, atzerapenik gabe, dagokion administrazio-izapidea, espedientea ebatzi arte. 39/2015 Legearen 71. artikulua azkartasun-printzipioa ezartzen du izapide guztietan, gardentasun- eta publikotasun-printzipioak errespetatuz. Horretarako, espedienteak bideratzean, administrazioak prozedura hasteko ordena zorrotza bete behar du izaera homogeneousko gaitetan.

Administrazioaren zehapen espedienteek, instrukzio-fasean, egitateak behar bezala zehazteko eta kalifikatzeko balio behar dute. 39/2015 Legearen 89. artikulua zehapen-prozeduraren instrukzio-organuari esleitzen dio egitateak zehazteko, kalifikazio juridikoa egiteko, erantzulea eta erruduna zehazteko eta proposatu beharreko zehapena ezartzeko eskumena. Instrukzio-fase horretan bildu behar dira agintaritzako agenteek egindako ikuskapen-aktak babesteko frogak, eta

⁸ Hain da horrela, ezen Zigor Kodearen 329. artikulua ingurumen-prebarikaziotzat jotzen duen nahitaezko ikuskapenak ez egitea, honela: «1. Agintari edo funtzionario publikoak, jakinda, aurreko artikuluetako industria edo jarduera kutsagarriek dagokienez, txostena egiten badu jarduera horiek baimentzen dituzten lizentzien alde, lizentzia horiek, ageri-agerian, legearen aurkakoak izanik, edo, jarduera horiek ikuskatzean, isilpean gordetzen badu jarduerok arautzen dituzten lege edo izaera orokorreko xedapen arau-emaitzak hautsi direla edo nahitaezko ikuskapenak egiten ez baditu, orduan, horri, kode honen 404. artikuluan ezarritako zigorrak gain, sei hilabetetik hiru urte arteko espetxealdi-zigorra edo zortzi hilabetetik hogeita lau urteko isuna ezarriko zaio».

egiazkotasun-presuntzioa dute. Auzitegi Gorenaren jurisprudentziak martxoaren 19ko 228/2018ko Epaian adierazten duen moduan, «*inputazio, erantzukizun eta erruduntasun epaia inputazioa ustezko erantzulearekin lotu daitezkeen datu objektiboen bidez egin behar da*». Edozein kasutan ere, instrukzio eta zehapen erakundeek hartutako erabakiek bat etorri behar dute behar bezala egiaztatutako egitateekin eta zehapen araudian bildutako aurreikuspenekin.

4.4. Hasitako zehapen-espedienteak ebazteko betebeharra.

lrekitako zehapen-espedienteen amaierari dagokionez, organo eskudunak ebazpen-fasean hartzen duen erabakia 39/2015 Legearen 88. eta 90. artikuluetan jasotako aurreikuspenetara egokitu behar da. Zehapen prozedurak ebaztean, gertakariak definitzeko egindako frogen balorazioa azaldu beharko da, arduraduna zehaztu beharko da, gauzatutako arau-haustea adierazi beharko da, baita ezarri den zigorra ere, eta hala badagokio, arau-hauste edo erantzukizun administratiborik ez dagoela aitortu beharko da.

5. Delitu izan daitezkeen suteetan akzio penala baliatzearen nagusitasuna.

Azkenik, ekintza penala baliatzearen nagusitasuna aipatu behar da, egitateen larritasunak sute-delitua ekar lezakeen kasuetan.

Alde batetik, zigor organo jurisdikzionaletara edo Fiskaltzara suteei buruzko espedienteak bidali ahal izango dituzte delituen inguruko zantzuak dituzten guztiek. Epaitze kriminalari buruzko Legearen 259. artikuluan zehaztuta dago delitu publikoak gauzatu direla dakiten pertsonak derrigorrez horren berri eman beharko dietela instrukzio epaileari edo Fiskaltzari.

Langile publikoei dagokienez, 262. artikuluan zehaztuta dago beren kargua dela eta delitu publikoen berri izatean, berehala salatu beharko dituztela gertakari horiek. Salaketa horiek Fiskaltzari edo instrukzio-epaileari igorri beharko zaizkio. Hori egiten ez baldin bada, diziplinazko erantzukizuna (EZLren 259. artikulua) edo zigor-erantzukizuna sortu daiteke, Zigor Kodearen 408. artikuluan jasota dagoen bezala; horren arabera, karguaren betebeharra urratuz ezagutzen dituen delituen aurka egiteari nahita uzten dion agintaria edo funtzionarioa zigortzen da.

Horrela, ordenamendu juridikoak jasotzen du funtzionario orok *notitia criminis* igorri behar diola agintaritzaren jurisdikzional eskudunari, zantzuen arabera delitu den sute baten zehapen-espedientea ikertzeko edo izapidetzeko edozein fasetan. Kasu horietan, ikuskapenaz arduratzen den funtzionarioak, espedientearen instrukzio-organoa edo zehapen-organoa, jakinarazpena jasotzean derrigorrez akta edo administrazio-espedientea bidali beharko dute Fiskaltzara edo eskumenak dituen auzitegira edo instrukzio epailearengana, horiek baloratu dezaten.

Horri dagokionez, Mendien Legearen 72. artikulua ezartzen du, arau-haustea delitu edo falta izan badaiteke, administrazio instrukzio-egileak organo juridikozional eskudunari jakinaraziko diola, eta zehapen-prozeduraren izapidetza etengo dela agintaritza judizialak epai irmoa edo prozesuari amaiera ematen dion ebazpena eman arte. Deliturik edo faltarik egon dela baietsi ez bada, organo eskudunak zehapen-espeditarekin jarraituko du, hala badagokio, organo judizial eskudunaren ebazpen irmoan frogatutzat jotako egitateak kontuan hartuta.

Baso-sutearen delitua. Sute-delituen barruan, Zigor Kodearen 351. artikulua tipo penal orokor gisa jasotzen du pertsonen bizitza edo osotasun fisikoa arriskuan jartzen duen sute bat eragitea, hamar urtetik hogeitun urte arteko espetxe-zigorrekin.

Baso-suteak Zigor Kodearen 352. artikuluan jasota daude. Artikulu horrek mendien edo baso-masen sutea tipifikatzen du delitu gisa, eta urtebetetik bost urte arteko espetxe-zigorra ezartzen dio.

353.1 artikulua baso-sute mota larriagotu bat jasotzen du, hiru urtetik sei urte arteko espetxealdi-zigorrekin, suteak larritasun berezia duenean garrantzi handiko azalera bati eragiteagatik, lurzoruetan higadura-ondorio larriak eragiten dituenean, floraren edo faunaren egoera nabarmen aldatzen dituenean edo naturagune babesturen bati eragiten dionean, jendea bizi den lekuetatik hurbil dauden eremuak eragiten dienean, klimatologia-kondizioak edo lur-eremua zabaltzeko arriskua areagotzen dutenean, edo baliabideak larriki hondatu edo suntsitzen dituenean. Zigor bera ezarriko da, halaber, egileak suteak eragindako ondorioekin onura ekonomiko bat lortzeko jarduten duenean.

354. artikulua mendiek edo baso-masek su hartzearen delitua arautzen du sutea zabaltzen ez denean, sei hilabetetik urtebetera bitarteko zigorrarekin. Tipo horretan aurreikusitako jokabidea zigorretik salbuetsita geratuko da, baldin eta sutea ez bada zabaltzen egilearen borondatezko ekintza positiboaren bidez.

355. artikulua jasotzen duenez, epaile edo auzitegiek erabaki ahal izango dute baso-sute batek eragindako eremuetako lurzoruaren kalifikazioa ezingo dela aldatu hogeita hamar urte arteko epean. Era berean, suteak kaltetutako eremuetan egiten ari diren erabilerak mugatzea erabaki ahal izango dute, baita suteak eragindako egur errearen esku-hartze administratiboa ere.

356. artikulua beste sute mota bat arautzen du, ingurune naturalari larriki eragiten dioten eta basogintzakoak ez diren zonetan gertatzen dena, eta sei hilabetetik bi urte arteko espetxe-zigorra ezartzen du.

Ingurumeneko Fiskaltzaren lan nabarmena baso-suteen prebentzioan eta kontrolean. Estatuko Fiskaltza Nagusiaren Ingurumen eta Hirigintza sekzioak suteen kontrol administratiboari dagokionez garrantzi bereziko hainbat jarduera garatu ditu.

2005eko Instrukzioan, baso-suteen inguruan Ministerio Publikoaren jarduera koordinatzeaz berriaz arduratuko den fiskal bat izendatzea proposatu zen, eskumena duten administrazio-organoekiko eta polizia-unitateekiko komunikazioa bideratzeko.

Ingurumen Fiskaltzak baso-suteak prebenitzeko kanpaina bat egiten du urtero, eta, bertan, administrazio eskudunei gogorarazten zaie baso-lurrak dituzten udalerrietan suteak prebenitzeko planik dagoen jakiteko zaintza areagotu behar dela. Ofizio berean eskatzen da baso-lurretan kokatutako zabortegeien, linea elektrikoen, trenbideen eta jolas-eremuen kontrola egitea, baso-sutearen arriskua dakartenean. Kasu horietan, jarduera horien titularrek –publikoek zein pribatuek– hartu beharreko neurriak hartu behar dituzte eremu sentikor horietan suteak saihesteko.

Baso-suteen arloan Fiskaltzak emandako jarraibideek ezartzen dute udal-agintariak zuzenean arduratu behar dutela prebentzio-neurriez baso-sutea izateko arrisku handiena duten eremuetan, besteak beste, hirien eta basoen arteko interfaze-eremuetan. Prebentzio-jarduketa horietan, erretzeko arriskua duten edo sute bat hedatu dezaketen materialak gordetzeko edo pilatzeko eremuak ezabatzea sartzen da. Fiskaltzaren jarduera horren helburua zigorraren garrantziaz ohartaraztea da, ezbeharrak gertatuko balitz, baso-sutea eragin izanaren delitua erator daitekeelako, arduragabekeria mailan.

* * * *

6. Baso-suteen ikuskapena eta kontrola hobetzeko gomendioak eta iradokizunak.

6.1. Baso-suteei buruzko ingurumen-informaziorako sarbidea hobetzeko gomendioak.

Arartekoak baso-suteei buruzko informazio publikoaren erregistro bat izatea iradokitzen du. Arartekoak mendien arloko foru-organo eskudunei iradokitzen die susta dezatela beren lurraldeetan suteek kaltetutako eremuen erregistro bat sortzea. Erregistro publiko horretan detektatutako baso-suteei buruzko datuak eta informazioa jaso beharko lirateke, eta, hala badagokio, ikuskapenari eta zehapen-neurrii buruzko datuak, administrazio-espedienteak amaitu ondoren.⁹ Mendiei

⁹ Suteen erregistroei dagokienez, kontuan hartu behar da zigor-arloko jarduketarik egonez gero, prozedura izapidetzean, oro har, jarduketen sekretuak jarraitu behar duela. Beraz, prozesu penal baten instrukzio-fasean, jarduketen sekretuak agintzen du Prozedura Kriminalaren Legearen 301. eta 302. artikuluek adierazten duten bezala.

buruzko Legearen 50. artikuluan aurreikusitako neurriei eta jarraitutako administrazio-kontrolako beste neurri batzuei buruzko informazioa ere jaso beharko luke.

Administrazioak jarraitzen dituen kontrol publikoko jardueren gardentasuna eta zabalkundea sustatze aldera, Arartekoak iradokitzen du baso-suteen erregistroaren hedapen publikoa sustatzea, hala badagokio, administrazio-jarduerak amaitu eta irmoak direnean, suteei buruzko datu eguneratuak, egindako ikuskapenei buruzkoak, zehapen-neurriei eta eskatzen diren baso-izaera lehengoratzeko neurriei buruzkoak, gardentasunari eta informazio publikoa eskuratzeari buruzko legeriak hirugarren pertsonen eskubideak edo bestelakoak babesteko eska ditzakeen disoziazio-neurriei kalterik egin gabe. Neurri horiek bereziki isilak izan behar dira jarduketa penalen eremuan.

6.2. Herritarren lankidetzaren sustatzeko eta baso-suteetan ingurumen-salatzaila babesteko gomendioak eta iradokizunak.

6.2.1. Gertakari baten berri ematen duen pertsonaren eskubideak. Arartekoak iradokitzen dio larrialdiak kudeatzeko eskumena duen administrazioari berma diezaiola baso-sute baten jakinarazleari larrialdiaren tramitazioaren egoera zein den jakiteko eskubidea, zerbitzu horrek egindako jarduketak (beste administrazio batzuei jakinaraztea edo igortzea) edo, hala badagokio, hura artxibatzea. Jakinarazpen hori ofizioz egin behar da -salaketa jarri duenak erabilitako bitarteko berdinarekin-, salbuetsiz kexagileak berariaz eskubide horri uko egin izana lehenengo jakinarazpenean.

Era berean, zerbitzu horrek informazioa eman behar dio jakinarazleari mendiei buruzko araudia hausteagatik salaketa bat formalizatzeko aukerari buruz, baldin eta erreklamatzailaren asmoa ez bada Administrazioari gertakarien berri emate hutsa.

6.2.2. Ingurumen-salatzailaren eskubideak. Pertsona batek ingurumen salaketa aurkeztzen baldin badu, Arartekoak gogorarazi du, ingurumena defendatzeko ekintza publikoa egikaritzuz, salatzailak horri buruz gauzatu daitezkeen ingurumen ikerketa espedienteak, espediente zigortzaileak eta erantzukizunpekoak izapidetzeari interesatuei legeria prozesal administratiboak ematen dizkien eskubide berdinak izango dituela. Modu horretan, salatzailak prozeduran parte hartzeko eskubidea, administrazio egintzen berri izateko eskubidea eta erabakitzen diren ebazpenen berri izateko eskubidea izango dute, baita txostenak eta alegazioak aurkezteko eta frogak proposatzeko eta administrazio erabakiak errekurritzeko eskubidea ere.

6.2.3. Ingurumen-salatzailerak babesteko neurriak. Arartekoak mendien arloko foru-organo eskudunei iradokitzen die baso-suteen arloko salatzaileraren figura aitortzeko jarduketaren plan bat egitea. Sartu beharreko neurrien artean, Arartekoak iradokitzen du baso-suteen salaketak aurkezteko egungo kanalak hobetu beharko liratekeela, salaketa jarri duten pertsonen babes egokia aztertu beharko litzatekeela, eta salaketen ondorioz mendiei buruzko legeriaren arau-hausteak jarraitutako administrazio-prozedurari buruzko informazioarako sarbidea aitortzen dela bermatu beharko litzatekeela.

6.3. Suteen kontra araudia hobeto betetzeko gomendioak, baso-suteen kausak ikuskatzeko eta ikertzeko ahalak erabiliz.

6.3.1. Arartekoak foru-administrazio eskudunei gogorarazten die baso-suteak ikertzeko ikuskapen-neurriak eta eginbideak ofizioz bultzatu behar dituztela. Arartekoak foru-administrazio eskudunei gogorarazten die baso-suteak ikuskatzeko eta ikertzeko neurriak ofizioz bultzatu behar direla. Arartekoak gogorarazten du ikuskapen-zerbitzuak edo salaketa batek baso-sute bat detektatzen badu, baso-zaintzak, ikuskatzeko eskumena duen foru-organoa den aldetik, dagokion ikerketa-espeditentia izapidetu behar duela.

Arartekoak gogorarazten du foru-ikuskaritzako kidegoek, beste polizia-kidego batzuekin koordinatuta, ofizioz egin eta bultzatu behar dituztela baso-suteen kasuan beharrezkoak diren ikerketa-lanak. Horretarako, nahitaezkoa da ikerketaren ardura duen agintaritzaren agenteak ikuskapen- eta salaketa-aktan egindako ikerketa-eginbide guztiak jasotzea, egin beharreko beste dokumentu estatistiko batzuk alde batera utzita, hala nola baso-suteen zatiak.

Eginbide edo ikuskapen-akta horiek bermatu behar dute, hala badagokio, sutearen kausei buruzko laginak eta zantzuak hartuko direla, balizko erantzulea identifikatuko dela eta ingurune naturalari eragindako ingurumen-kalteak egiaztatzeko eta zehazteko beste neurri batzuk hartuko direla.

6.3.2. Arartekoak mendien arloan eskumena duten foru-administrazioei gogorarazten die suteak ikuskatzeaz arduratzen den basozaintzak prestakuntza espezifikoa eta baliabide material nahikoak izan behar dituela. Administrazio eskudunek beren eskumenak baliatzean lehentasunak ezartzeko autoantolaketa-ahalmenak badituzte ere, baliabideen izaera mugatuaren barruan, Arartekoak mendien arloan eskumena duten foru-administrazioei gogorarazten die basozaintzako ikuskaritzaz-zerbitzu eskudunei behar adina langile eman behar zaizkiela, prestakuntza espezifikoa eta eskura dauden baliabide material onenak emanez frogak biltzeko eta suteen egiletza ikertzeko.

6.3.3. Arartekoak baso-suteen ingurumen-zaintzan koordinazio-mekanismoak bultzatzea iradokitzen du. Arartekoak Ertzaintzaren, foruzainen eta esku hartzen duten beste tokiko agenteen ikuskaritza-zerbitzuen artean lehendik dauden koordinazio-neurriak bultzatzea iradokitzen du. Horretarako, Arartekoak, Eusko Jaurlaritzako Segurtasun Sailak eskatuta, baso-suteen kausak prebenitzeko, detektatzeko eta ikertzeko beharrezkoak diren koordinazio-mekanismoak indartzeko eta segurtasun juridikoa emateko hitzarmen bat sustatzea iradokitzen du. Koordinazio horren oinarria printzipio batzuetan zehaztu behar da, besteak beste organo ikuskatzaile bakoitzaren eskumen materiala eta funtzionala, espezializazioa eta eskuragarri dituen bitartekoak eta esku hartzen duen agintaritzako agenteak berrikusi beharreko ingurune naturalarekiko duten hurbiltasuna.

6.4. Suteak babesteko araudia hobeto betetzeko gomendioak, zehatzeko eta ingurumen-kalte konpontzeko ahalak erabiliz.

6.4.1. Arartekoak foru-administrazio eskudunei gogorarazten die zehapen-ahalak erabili behar dituztela. Arartekoak mendien arloko foru-organoko eskudunei gogorarazten die zehapen-espeditenteak ofizioz bultzatu behar direla, espeditente horiek hasten direnetik espeditentea behin betiko ebatzi edo amaitu arte, espeditentean jasotako gertakariekin bat etorritik.

Arartekoak foru-administrazio eskudunei gogorarazi die zehapen-espeditenteak ofizioz izapidetu behar dituztela –azkar, arin eta eraginkortasunez–, funtzionamendu-jarraibide hauek kontuan hartuta:

- **Ikuskapen-jarduerak bidaltzeko betebeharra.** Ikuskapenaz arduratzen den agintaritzaren agenteak luzamendurik gabe bidali beharko dio egindako ikuskapen-akta dagokion zehapen-espeditentearen hasiera erabakitze eskumena duen foru-organuari. Halaber, 6.5 gomendioaren arabera dagokion kasuan, agintaritzaren agenteak zigor-arloko jurisdikzioari jakinarazi beharko dio, egindako ikerketa-eginbideak eta -aktak bidaltzearekin batera, hala badagokio.

- **Dagokion zehapena hastea erabakitze betebeharra.** Foru-aldundien administrazio-organoko eskudunak, arrazoizko epean, administrazio-espeditentea irekitzeari buruzko ebazpena eman behar du, eta erabaki hori interesduneri jakinarazi behar die; besteak beste, salatzaile interesduna eta ikerketaz arduratzen den baso-agentea. Erabaki hori behar beste arrazoituta egongo da, aktan jasotako egitateekin bat etorritik da, eta ordena publikoko nahiz legezkotasuna defendatzeko arrazoietan oinarrituko da, aukerako edo beste maila bateko irizpideak alde batera utziz.

- **Hasitako zehapen-espeditentak ebazteko betebeharra.** Zehapen prozedurak ebaztean, gertakariak definitzeko egindako frogen balorazio kongruente eta arrazoitua azaldu beharko da, arduraduna zehaztu beharko da, gauzatutako arau-haustea adierazi beharko da, baita ezarri den zigorra ere, eta hala badagokio, arau-hauste edo erantzukizun administratiborik ez dagoela aitortu beharko da.

- **Alderdi interesdunei ebazpenaren berri emateko betebeharra.** Foru-administrazioek administrazio-mekanismoak ezarri behar dituzte alderdi interesdunei administrazio-ebazpen horren berri emateko, eta horien artean sartu behar dira ikerketaz eta ikuskapen- eta salaketa-akta idazteaz arduratzen diren baso-agentek.

6.4.2. Arartekoak gogoratzen die foru administrazio eskudunei suteak ingurumenean eragindako kalteak ordaintzeko espedientea hasi behar dutela. Arartekoak mendien arloan eskumena duten foru-administrazioei gogorarazten die dagokion espedientea hasi behar dutela eragindako kaltea konpontzeko neurriak zehazteko, mendia aurreko egoerara leheneratuz eta kalteen ordaina emanez, Mendiei buruzko Legearen 77. artikuluko aurreikuspenekin bat etorriz.

Ondorio horietarako, Arartekoak mendien arloan eskumena duten foru-administrazioei iradokitzen die *a posteriori* ezartzea baso-izaera leheneratzeko errekerimenduen ikuskapen- eta jarraipen-mekanismo planifikatuak, Mendiei buruzko Legearen 50. artikuluan jasotakoak.

6.5. Arartekoak gogoratzen die foru-administrazio eskudunei baso-suteen espeditentak Fiskaltzari bidali behar zaizkiola.

Arartekoak baso-suteen kontrolean eskumena duten euskal administrazioei gogorarazten die erantzukizun penalaren lehentasun-printzipioa bermatu behar dutela baso-babeseko araudiaren arau-hausteak sute-delitu izan daitezkeen kasuetan.

Horrela, Arartekoak gogorarazten du enplegatu publiko orok, ikerketaren edo zehapenaren edozein fasetan, zigor-arloko jurisdikzioari jakinarazi behar dizkiola bere izaeragatik delitu-zantzuen arabera izan litezkeen suteei buruzko eginbideak. Jakinarazteko betebeharrak hori dagokio, bai ikuskapenaz eta ikerketaz arduratzen den funtzionarioari, bai espedientea bideratzeaz arduratzen den funtzionarioari, bai zehatzeko edo ingurumen-erantzukizuna eskatzeko eskumena duen organoari.

Kasu horietan, langile publikoek derrigorrez akta eta administrazio espedientea bidali beharko dute Fiskaltzara, edo hala badagokio eskumenak dituen auzitegira, bertan baloratu dezaten. Halaber, eskumenak dituen organora ere bidali beharko dute, martxan dagoen espeditentaren izapidea eten dadin, hain zuzen ere.

ararteko

Herriaren Defendatzailea

Defensoría del Pueblo